

Уявіть собі, що видатні письменники України Оксана Забужко, Лариса Денисенко, Ірен Роздобудько, Наталка Шевченко, Галина Вдовиченко, Андрій Кокотюха, Міла Іванцова, Євген Положій, Наталка Сняданко, Євгенія Кононенко та Сергій Жадан зібралися гуртом із келихами в руках... І келих кожного наповнено цікавими оповідками, спогадами, мріями. У одного це горе, тягуче, немов лікер, у іншого — кохання, що краплями вина наповнює серце, а в когось причаїлась радість, що шампанським вибухає вночі. Ну і, звісно, не обійшлося без гіркої, як горілка, правди. Життя дає нам змогу самим наповнити свій келих — то який напій оберете ви?

Я гадав, що останній і досі не перевершений шедевр на тему «Особистість і Алкоголь» або «Алкоголь у житті Особистості» — поема Венічки Єрофєєва «Москва—Петушки», та, мабуть, помилявся.

І хоча в збірці немає рецептів на кшталт «Слеза камсамолки» чи «Сучий потрох», проте є картини алкогольного буття наших з вами співвітчизників, але не простих «бухариків», а тих, хто відрізняє «Хеннесі» від хересу, віскі від «Віскас» та Хайдеггера від «Хайнекена», — еліту, яка шукає одвічний сенс буття і врешті-решт знаходить його на дні пляшки!

Іван Леньо, музикант

Автори цієї збірки створили новий тип літературного героя — «алкоголей».

Беззахисним, розгубленим і зворушливим видався він мені, аж поки я не подивилась на нього очима дитини, яка боїться і соромиться «героя», котрий бореться лише сам із собою і руйнує все довкола. Дитина не спроможна навіть назвати його «татом», а я вже замислююсь, чи «герой» він?..

Римма Зюбіна, акторка

www.trade.bookclub.ua

ISBN 978-966-14-5673-9

9 789661 456739

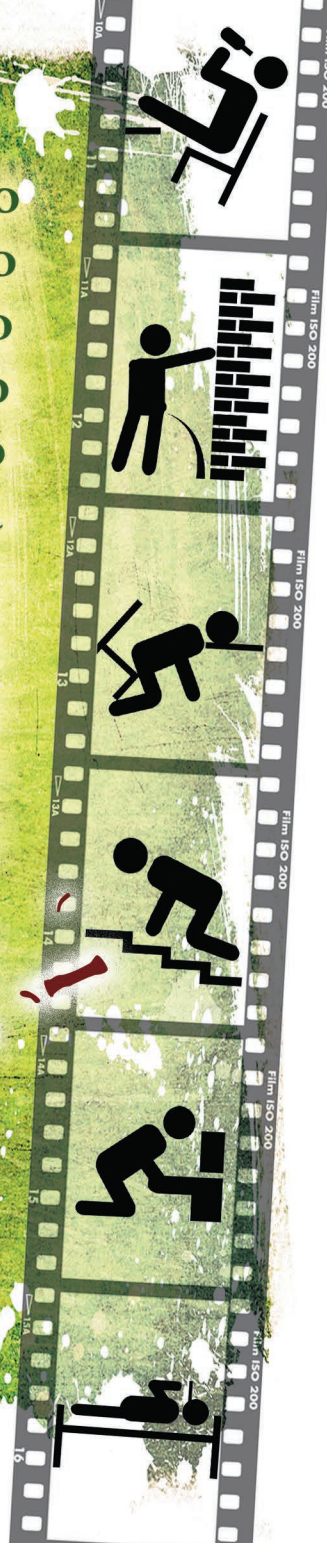
ЖИТИ - ПИТИ

Оксана Забужко
Лариса Денисенко
Ірен Роздобудько
Наталка Шевченко
Галина Вдовиченко
Андрій Кокотюха
Міла Іванцова
Євген Положій
Наталка Сняданко
Євгенія Кононенко
Сергій Жадан

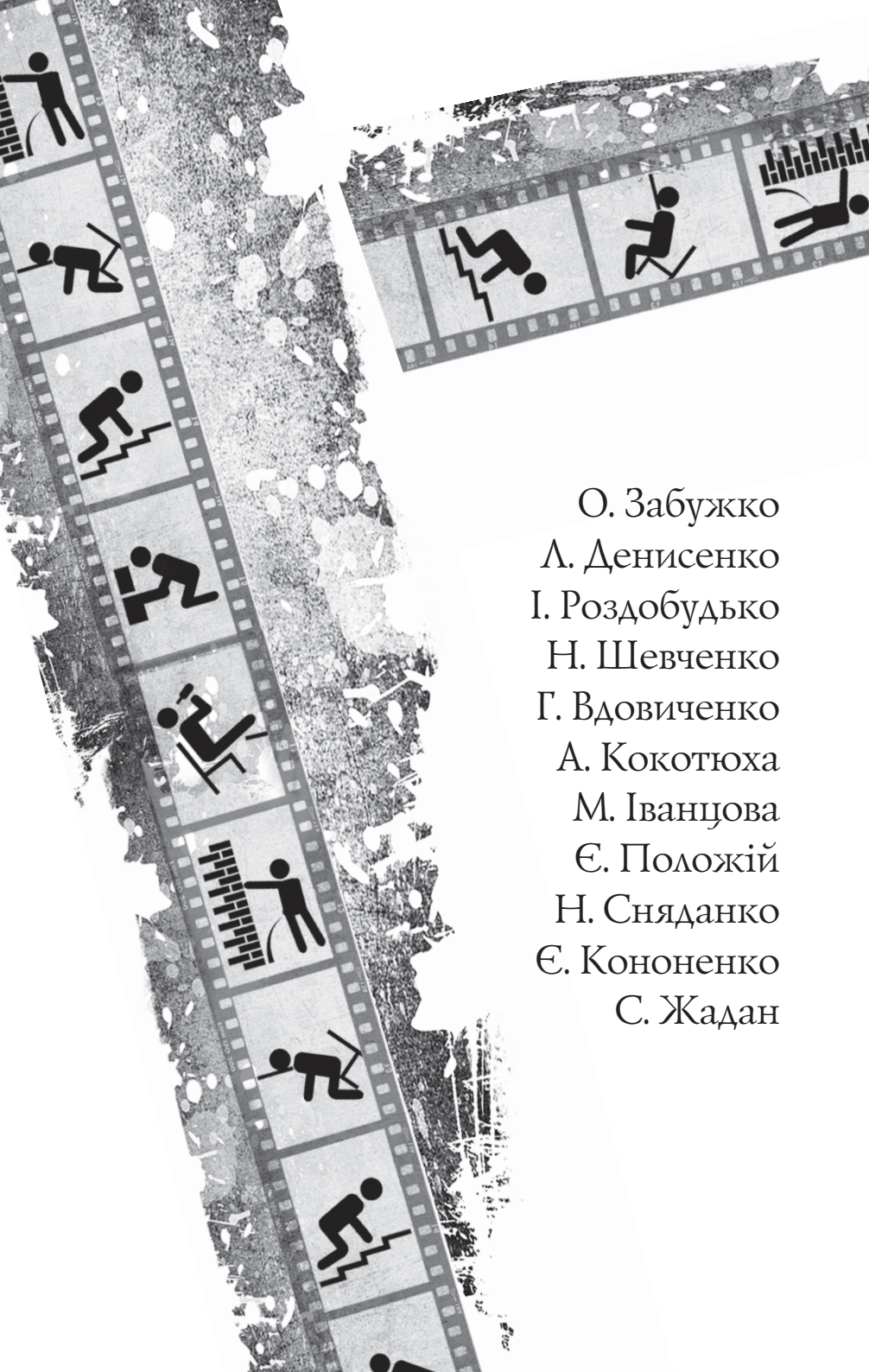
ЖИТИ
ПИТИ

40 градусів життя

КЛУБ
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

О. Забужко
Л. Денисенко
І. Роздобудько
Н. Шевченко
Г. Вдовиченко
А. Кокотюха
М. Іванцова
Є. Положій
Н. Сняданко
Є. Кононенко
С. Жадан

ЖИТИ- ПИТИ

Збірка оповідань

ХАРКІВ **КЛУБ**
2013 **СІМЕЙНОГО**
ДОЗВІЛЯ

УДК 821.161.2
ББК 84.4УКР
Ж74

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Обережно, ненормативна лексика!

Дизайнер обкладинки *Андрій Цепотан*
Колажі *Юлії Романіки*

- © Забужко О., Денисенко Л.,
Роздубудько І., Шевченко Н.,
Вдовіченко Г., Кокотюха А.,
Іванцова М., Положій Є.,
Сняданко Н., Кононенко Є.,
Жадан С., 2013
- © DepositPhotos.com / A-R-T-U-R,
loriklaszlo, Beng Chee Lim,
обкладинка, 2013
- © Книжковий Клуб «Клуб
Сімейного Дозвілля», видання
українською мовою, 2013
- © Книжковий Клуб «Клуб
Сімейного Дозвілля», художнє
оформлення, 2013

ISBN 978-966-14-5673-9

Передмова

«Це був не я».

«Це була не я».

Той, хто повернувся до тями і до своїх близьких із тимчасової алкогольної відсутності, іноді вимовляє ці слова.

Мати, яка загубила дочку і не пам'ятає: чи то брала малу з собою, чи то залишила подібній до себе та п'яній як ніч подружці — і жодна з них, хоча жорстко з'ясовує стосунки з товаришкою, насправді не впевнена, із ким саме була дівчинка, яку згодом так і не знайшли. Наче у воду впала.

Син, добряк і широка душа (коли не п'є) — проспав смерть матері та її похорон, лежав у сусідній кімнаті три дні поспіль, час від часу намацуючи пляшку та прикладаючись до неї. Навіть коли домовину виносили з хати, нічого не відчув. А тоді, як від дурного сну, прийшов до тями: що сталося?

Хлопчина, що боїться висоти, попросив прикувати його наручниками до батареї, аби не вийти з хати по чергову дозу. А тоді знайшов у шпарці в підлозі жіночку шпильку для волосся, мільйон жорстких навскісних рухів зробив по поверхні запальнички — і таки виточив гостру відмичку та й вислизнув через вікно

на п'ятому поверсі, через пожежну хитку драбину, через дах — на волю, до своїх демонів.

Батько, якого не вдалося обминути при випадковій зустрічі, — донька спалахнула від сорому, ішла з хлопцем, вперше тримаючись за руки, а тато, уже в усій красі, хитнувся їм назустріч, ледве язиком обертаючи: «Які люди!..»

У кожного в родині хтось п'є. Або сам бухає, або близька людина, або родич другого кола, або друг, хто як рідний... Достатньо бути з собою просто чесним, аби згадати усе й усіх і погодитись: пияцтво стосується нас усіх. Тут своїх-чужих не буває. Налиганий матюкливий підліток, якого оминаєш на вулиці, у майбутньому може стати зятем. Чому ні? Наші шляхи такі непередбачувані. А п'яна дівчина біля під'їзду — згодом, через кілька років — невісткою. Теж цілком реальна перспектива. І тоді діти, які в них народяться, і наші онуки — це будуть одні й ті самі люди.

Ні, алкоголь — це, звісно, весело і прикольно. Він додає життю смаку та барв, розкриває нюанси відчуттів і збагачує сприйняття. Ненадовго. І поки ми — над ним. Якщо ж алкоголю вдасться підім'яти нас під себе, а йому це дуже часто вдається, то незчуємось, як феєрверк піднесення перейде у спустошеність, у втрату себе. Проживемо тоді свої неповторні роки, довгі чи нетривалі, а тоді наче жаром накрие: та це ж був не я. Люди, це був не я! Я мав прожити зовсім інше життя...

Галина Вдовиченко

Пам'яті
«проклятих поетів»

Оксана Забужко

Летимо на нічний Хрещатик —
Як метелики на вогонь...

Із циклу «Нічні метелики»

Довший час було так: я бачила, але не розуміла. Це було як у «Ромео й Джульєтті» Ф. Дзефіреллі, в епізоді, де смертельно поранений Меркуціо розігрує свій фінальний монолог, ще побуршівському «тримаючи марку» й через силу сиплючи дотепами, так що свідки, несвідомі серйозності становища, хихочуть і підбадьорюють приколіста дружлюбними вигуками — аж до тої хвилини, коли він зрештою падає трупом. Тільки у випадку моїх «Меркуціо» ця сцена тривала роками.

Роками ткався фінальний монолог. Шкода, що ніхто його не записував: монолог був талановитий, часами цілком навіть на рівні шекспірівських блазнів (що, зрештою, не дивно, бо й люди ж були талановиті!). Анекдоти, бонмó, геґи, бувальщини-побрехеньки, що передавалися в молодіжній довколамистецькій тусовці з уст в уста й ставали міським фольклором, —

такий собі дискурс «нових мочеморд». Нескінченні усні новели на тему «як-ми-були-набрались-і-чого-сп'яну-наброїли» (див. «Як ми продавали Сталіна» В. Діброви!) породжували своїх акинів, а акини, своєю чергою, множили круг себе нові застільні компанії — як поживне середовище, в якому їхній оповідацький хист міг відточуватися до алмазного блиску. Бо ж це й справді треба *вміти* розповісти так, щоб товариство боки вривало: як були геть пропилися дорогою з відрядження й, вискочивши на станції на перон, примудрились за 5 хвилин обміняти на бухло свою постіль з купе (саме на таких геґах у росіян свого часу виріс Довлатов!), — або як, бредучи попідтинню з бенкету п'яні уночі, забрели на територію військової частини й наскочили на вівчарок (цю історію я чула тричі, і за кожним разом було смішно!), — або... або... ах ти Боже ж мій, що ж там іще такого було кумедного, щоб згадалось через чверть віку отак відразу, з місця?.. Не спливає чомусь, не згадується — розсипалось, покуріло кудись у ноосферу, як пил із витрушеного ворка цілого покоління: золотий пил, що з роками виявився — чорною сажею...

Можна було б зняти фільм. Ба ні, радше кліп: як летючий феєрверк конфеті поступово обертається сажею, що сиплеться, сиплеться на об'єктив камери, зачорнює його дужче й дужче, як на картинках у кабінеті окуліста, що ілюструють різні стадії глаукоми, — аж доки лишається просто тьма, чорний

екран (саундтрек теж підібрати відповідний: щоб момент переходу від додекафонії до какофонії пройшов для глядача незаваженим). У фіналі, вже на чорному екрані, може бути чутно стук груддя, що падає на віко труни. Тільки, Боже борони, — жодних віршів, що пливають титрами по екрану: віршів і так було забагато, вважалося, ніби вони виправдовують усе. «Все написано в п'яному стані», — це була похвальба перед читанням уголос за черговою пляшкою: додавало віршам ціни і підкручувало довкруг авторської голови ореол генія ще на кількадесят ватів яскравості: звісно, «богема», прокляті поети, діонісійський екстаз — все за філфаківською хрестоматією... Вірші, до речі, якраз збереглися, тільки тепер, коли чи не більшість учасників дійства лежить у землі, вже остаточно ясно, що нічого вони не виправдовують. Нічого не *засвідчують* — окрім, хіба, бажання цілого покоління будь-якою ціною втекти від реальності.

...Якісь налиплі лелітки, глухий відгомін відшумілого бенкету, можна нині вловити в Позаякових «Алкохоку», деяких ранніх оповіданнях Жолдака й Діброви, в «Рекреаціях» Андруховича... Небагато, скажемо прямо, і не те що до геніально-трагічно-юродивого Венічки Єрофеева, а й до того-таки Довлатова українські «Меркуціо», попри, здавалося б, спільний пізньорадянський досвід, все ж ніколи

не доросли: не витягли теми. Кажу це без докору, бо вини їхньої в тім нема: українська традиція не знає образу «симпатичного п'яка» як культурного героя. На відміну від російської, де романсова циганщина з усіма її «ех-загу-загулял парнішечка» і «ти болі-болі-головушка» впродовж поколінь готувала масову свідомість до того, що напівпритомний М'ягков із його «легким паром» у чужій квартирі (про те, як такий персонаж мусив би ту квартиру ароматизувати, ніхто чомусь не замислювався!) може здатись молодій жінці еротично привабливим (ну, перебрав, подумаєш, із ким не буває!), в Україні популярна традиція до п'яниць ніколи поблажливою не була, тут все було трагічно без юродства — тьма і тьма: «Ой, кажуть люди, що він не п'є, / а він щодня із корчми йде, / а я, молода, перед нього / несуча таляра золотого, / несуча таляра золотого / викупить коня вороного», — і веселився не п'як, а жінка, коли їй вдавалось від нього втекти: «Лишу тя діти, лишу тя дрібні, а сама піду за Дунай», — якої пак іще недвозначнішої оцінки на матримоніальному ринку!.. (Майже весь наш діонісійськи-«вакхічний» фольклор, що характерно, жіночий — це ейфорія визволення від побуту, свято «сестринських» посиденьок, не плутати з п'ятикою per se!). Щоб «культурно легітимізувати» п'ятику, перевести її в позитивний образний ряд, довелося вже в 1990-ті («бубабістам» і послідовникам) сягати, перескоком через два століття, аж у пізнє бароко — до Енея, парубка моторного,

котрий усе-таки НЕ пияк — радше раблезіанський гедоніст, але і в ньому, «на всеє зле проворному», неважко розпізнати майбутнього засоромленого Карся, який, нетвердо держачись на ногах, у глибині душі чудово знає, що заслужив не на обійми незнайомої красуні в чужій хаті, а на свою розлючену рідну Одарку з макогоном напоготові — цю земну іпостась Зевса-громовержця, чия місія — раз у раз штурхати «ледащо», котре збилося з шляху й застрягло в шинку: ану лиш, поганий-мерзкий-стидкий-бридкий, мерщій упхав голову під холодний струмінь, глитнув розсолу — і марш на корабель, огидо, тобі ж іще Рим будувати!..

Припускаю, саме через цей брак симпатизуючої традиції в українській «алко»-культурі пізньборадянських «темних часів» так ніколи по-справжньому й не дійшло до чесної прямої мови «від першої особи»: «перша особа», скільки б не приміряла на себе маски «проклятих поетів» (про те, що в 1920-ті їх уже відносило покоління «Розстріляного Відродження», тоді мало хто знав!), все-таки не чула за собою достатнього «права голосу», над нею панував інший культурний припис: якщо п'яний — іди проспися! І навіть те, що в цій субкультурі було справді притягального — і що, певною мірою, спокушало й мене (я була збіса самовпевнена дівчинка!) з живим інтересом

просиджувати годинами в різномасних компаніях за спогляданням п'яніючих і туманіючих «Меркуціо», гейби на веронському балконі, — елемент якщо й не геройства, то бодай якогось нонконформізму, соціальної фронди, єдиний, що був нам приступний у нашій юності (адже п'яний — той самий блазень-трикстер, який сміє сказати правду королівським лучникам — і якому взагалі за роллю належиться говорити правду!), — навіть це, навіть у старших і досвідченіших Жолдака й Діброви — теж розсипалось, «не долетіло», потонуло в зніченому «карасячому» бурмотінні... Як у тій пісні — «вода знесла». Або в Позаяковому хоку: «Здається, лиш недавно / ми разом сіли пити, — / а вже надворі осінь». Осінь, авжеж. А що ж було в міжчасі, куди поділося?..

У пам'яті застрягли лиш поодинокі епізоди: ось бездиханного молодого київського поета цілою делегацією (чоловічим, себто, її складом) вносять у поїзд після чергових «Днів літератури» на провінції, — а бездиханний зненацька, розплющивши одне почервоніле око, як циклоп, безпомилково скеровує його на обкомівську «шестьорку», що впродовж усіх трьох днів ревно була нас обтупувала, ще й наостанці присусідилася пособляти з вантаженням тіл у вагон, — і суворо запитує, ретельно карбуючи слова: «Іване Петровичу! (і запам'ятав же, дивись ти, ім'я-по-батькові!) Звідки тут тхне гімном?»

Зміст

Передмова

5

Оксана Забужко

Пам'яті «проклятих поетів»

7

Лариса Денисенко

Коли ангельські крила смердять перегаром

23

Ірен Роздобудько

Синдром Жанни Ебютерн

59

Наталка Шевченко

Найзаповітніша мрія

85

Галина Вдовиченко

Вікно

115

Андрій Кокотюха

Мій товариш Наливайко і п'яний Буратіно
147

Міла Іванцова

Нічний потяг
189

Євген Положій

Пан Зривко
215

Наталка Сняданко

Недопите мартіні б'янку
249

Євгенія Кононенко

Монологи однієї жінки, або «Треба менше пити»
275

Сергій Жадан

Бари мого дитинства
295

Післямова

314

Літературно-художнє видання

Жити — пити
Збірка оповідань

Укладачі ВДОВИЧЕНКО Галина, ДЕНИСЕНКО Лариса

Головний редактор *С. С. Скляр*
Завідувач редакції *К. В. Шаповалова*
Відповідальний за випуск *Т. М. Куксова*
Редактор *Г. В. Пагутяк*
Художній редактор *Н. В. Переходенко*
Технічний редактор *А. Г. Верьовкін*
Коректор *Н. Я. Радченко*

Підписано до друку 15.07.2013. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Minion». Ум. друк. арк. 16,8.
Наклад 5000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано з готових діапозитивів
у ДП «Видавництво та типографія “Таврида”»
95040, Україна, АРК, м. Сімферополь, вул. Ген. Васильєва, 44

Видавництво Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
www.trade.bookclub.ua

ГУРТОВИЙ ПРОДАЖ КНИГ ВИДАВНИЦТВА

ХАРКІВ

ДП з іноземними інвестиціями
«Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля»»

61140, г. Харків-140,
просп. Гагаріна, 20-А
тел/факс +38 (057) 703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Одеський підрозділ

65063, м. Одеса, вул. Армієвська, 8-В
тел. +38 (048) 776-07-67
e-mail: odessa@bookclub.ua

ЗАПОРІЖЖЯ

ФОП Савчук Ю. Д.

69057, м. Запоріжжя, вул. Новобудов, 3
Тел.: +38 (050) 347-05-68
e-mail: vega_center@i.ua

ДОНЕЦЬК

ТОВ «ВКФ «Універсальний бізнес»»

83096, м. Донецьк, вул. Куйбишева, 131-Г
Тел.: +38 (062) 345-63-08
+38 (062) 348-37-92
+38 (062) 348-37-86
e-mail: ksd@kredo.net.ua

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

служба роботи з клієнтами:

тел. +38 (057) 783-88-88

e-mail: support@bookclub.ua

Інтернет-магазин: www.bookclub.ua

«Книжковий клуб», а/с 84, Харків, 61001

Жити — пити : зб. оповідань / уклад. Г. Вдовиченко, Л. Денисенко ; передм. Г. Вдовиченко ; післям. Л. Денисенко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. — 320 с. : іл.

Міст. авт. : О. Забужко, Л. Денисенко, І. Роздобудько, Н. Шевченко, Г. Вдовиченко, А. Кокотюха, М. Іванцова, Є. Положий, Н. Сняданко, Є. Кононенко, С. Жадан.

ISBN 978-966-14-5673-9

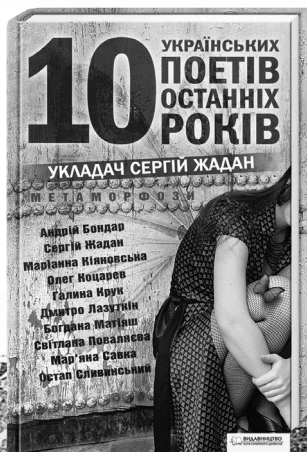
Перша в Україні збірка творів провідних письменників, що зачіпає алкогольну тему. Корифеї українського слова вирішили поділитися своїми спогадами та міркуваннями щодо вживання алкоголю. Оповідання навряд чи когось залишать байдужим, адже ці історії настільки реальні, що, цілком можливо, траплялися з вами.

УДК 821.161.2

ББК 84.4УКР

Враження, емоції, почуття, пристрасті від 10 популярних митців, які створюють сучасну українську поезію. Їхні вірші приголомшують непередбачуваністю, драйвом, невпинним рухом.

Це суцільні перетворення, а метаморфози — то і є найкраща поезія.

Упорядник Сергій Жадан

«Декамерон» — антологія сучасної української прози, до якої увійшли нові оповідання десяти популярних вітчизняних письменників. Твори, зібрані під цією обкладинкою, дають чітке уявлення про сучасний стан літератури, іноді дозволяють побачити авторів у дещо несподіваному світлі, а сама книга є яскравим свідченням про десятиліття, що минуло, з його шалом, любов'ю та ніжністю.